

Старостенко О. В.,

помічник судді

Господарського суду Львівської області

ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ КРЕДИТУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ОДНООСІБНО ТА В СКЛАДІ ЗЛОЧИННОЇ ГРУПИ

Анотація. У статті проведено комплексне дослідження щодо визначення видів злочинів у сфері кредитування, які можуть учинятися службовими особами кредитних установ у сфері кредитування та за їхньої співучасті. Виділено основні типи злочинних груп з огляду на їхній склад.

Ключові слова: кредит, позичальник, кредитор, кредитні гроші, кредитний договір.

Постановка проблеми. Передумовою організації ефективної протидії вчиненню злочинів у сфері кредитування є науково-теоретичне обґрунтування системи таких злочинів і розгляд особливостей їх учинення різними суб'єктами.

На нашу думку, актуальне питання – це визначення особливостей учинення таких злочинів банківськими працівниками. Актуальність такого дослідження зумовлена різноманітністю й винахідливістю, яку виявляють банківські працівники для збагачення через незаконне отримання кредитних грошей у фінансових установах. Окрім цього, статистика свідчить, що, незважаючи на заходи, що вживаються як державою, так і фінансовими установами, такі злочини не є рідкістю.

Метою статті є класифікація таких злочинів і розгляд їхніх істотних ознак.

Дослідження окремих питань відповідальності банківських працівників у сфері кредитування проводили В. Мойсик, О. Константінова, О. Сухачов, М. Давиденко, О. Герасимов та ін.

Так, В. Мойсик висвітлював проблеми відповідальності за шахрайство з фінансовими ресурсами; О. Константінова розглянула й проаналізувала спосіб як одну з ознак об'єктивної сторони юридичного складу шахрайства з фінансовими ресурсами; О. Сухачов приділяв увагу проблемним питанням визначення окремих видів злочинів у сфері банківського кредитування; М. Давиденко та О. Герасимов проаналізували основні підходи до визначення складових поняття «злочини в банківській сфері» й критеріїв класифікації цих злочинів.

Але, незважаючи на ту увагу, яку приділяли цій проблемі дослідники, подальшого вивчення, на нашу думку, потребують питання щодо класифікації та особливостей учинення злочинів у сфері кредитування банківськими працівниками на різних стадіях кредитних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення видів злочинів, що вчиняються у сфері кредитування банківськими працівниками, та їхніх істотних ознак, які повинні враховуватись під час організації протидії таким злочинам, нами проаналізовано й узагальнено матеріали справ, що розслідувались і розглядались судами України стосовно цієї категорії злочинів.

Аналіз дав підстави для висновку, що істотним критерієм класифікації таких злочинів, що має наукове та практичне значення, мала б бути їхня класифікація за кількістю суб'єктів, котрі брали участь у вчиненні злочину на різних стадіях кредит-

них відносин. Зокрема, важливо, злочин учинено одноосібно чи в групі осіб.

У попередній статті [18] ми проаналізували види злочинів за етапами кредитування й дійшли висновку, що вчинення злочинів банківськими працівниками кредитних установ одноосібно або за сприяння інших осіб можливе на таких етапах:

1. Звернення особи до кредитної установи із заявою та необхідними дозвільними документами.

2. Перевірка кредитною установою поданих особою документів і надання попередніх висновків щодо повноти й дійсності поданих документів. Може вчинятися банківським працівником одноосібно та/або за сприяння третіх осіб.

3. Надання згоди уповноваженим органом кредитної установи про видання кредитних коштів.

4. Укладення кредитного договору й видання коштів. Може вчинятися банківським працівником одноосібно та/або за сприяння третіх осіб.

5. Виведення заставного майна з-під обтяження кредитної установи.

У статті спробуємо деталізувати способи й особливості вчинення на вказаних етапах. Однак варто зазначити, що вказаний перелік етапів не є вичерпним і може змінюватись і доповнюватись.

На етапі «звернення особи до кредитної установи із заявою та необхідними дозвільними документами» банківськими працівниками можуть вчинятися незаконні дії як одноосібно, так і в групі осіб.

Одноосібно банківським працівником можуть учинятися незаконні дії, зокрема при використанні документів і анкетних даних із кредитних справ мешканців, котрі раніше отримували кредити у відділенні банку, де працює такий банківський працівник, або виступали поручителями в зазначених осіб. Самостійно банківським працівником приймається рішення про надання споживчих кредитів на ім'я колишніх позичальників, які не були обізнаними про такі наміри, кредитів не оформлювали, кредитних коштів не отримували та повертати не збиралися [1].

Таких випадків достатньо багато, і без перебільшення можна сказати, що в кожному банку України в різні періоди банківські працівники вчиняли подібні дії. Проте з часом такі особи переважно зникають, а кримінальні справи, порушені за встановленими фактами, на розгляд до суду не доходять, оскільки зазначені особи знаходяться в розшуку, тому поставити їх перед правосуддям за вчинене та притягнути до відповідальності, щоб вони отримали відповідне покарання, не вдається.

Такі кредитні афери працівникам банку сьогодні реалізувати просто, з огляду на те, що, оформляючи кредитні картки зі встановленими кредитними лімітами, вони отримують кредитні кошти в банкоматах на значні суми та привласнюють їх собі, діючи самостійно, без допомоги касира відділення.

Наприклад, як зазначено у вироку Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області у справа № 695/2320/14-к від 01 липня 2014 р., ОСОБА_1 в період часу з 01.12.2013 р. по 18.02.2014 р., обіймаючи посаду економіста сектора продажів банківських продуктів відділення банку, шляхом обману й підключення клієнтів банку без їхнього дозволу та відома до системи Інтернет-банку програми «П-Кард», у програмному забезпеченні якого вказував власні номери мобільних телефонів, а саме: абонентський номер оператора «Life», абонентський номер оператора «Beeline» та абонентський номер оператора «Київстар», із застосуванням електронно-обчислювальної техніки – комп'ютера марки «IMPRESSION COMPUTERS» серійний номер 144780, привласнив кошти з рахунків клієнтів банку [2].

Указані вище дії є найбільш простими, учинені одноосібно та кваліфікуються судами за ст. ст. 364-1, 366 Кримінального кодексу України. Така позиція судів, на нашу думку, відповідає суб'єктно-матеріальній складовій зазначених правових норм і є правомірною.

Більш суспільно небезпечними на етапі «звернення особи до кредитної установи із заявою та необхідними дозвільними документами» є злочини, учинені в групі осіб.

Водночас групи можуть бути різні, їх можна поділити так:

- «працівник банку – третя особа»;
- «працівник банку – позичальник»;
- «працівник банку – працівник банку».

Як приклад у групі «працівник банку – третя особа» можна навести такий. Особа 1, діючи умисно з корисливих мотивів й за попередньою змовою із Особою 2, згідно зі спільним злочинним умислом, виконуючи відведену йому роль, надавав Особі 2 інформацію про анкетні дані неіснуючих людей або документи та анкетні дані на мешканців, які працювали на його приватному підприємстві, фінансово-господарські документи свого підприємства для долучення їх до фіктивних кредитних справ як поручителя, з метою укрітня злочинної діяльності [3, с. 4].

Або Особа 1, діючи умисно, з корисливих мотивів, маючи у власному розпорядженні копію паспорта й ідентифікаційного номера громадянина, надала їх Особі 2, яка, працюючи на посаді кредитного інспектора, склала договір і внесла до нього інформацію про кредитора без його відома. Складений договір Особа 2 передала Особі 1 для підписання кредитором, а Особа 1 підписала договір про надання споживчого кредиту за громадянина, зробивши всі необхідні записи власноручно в ньому від його імені, чим підробила офіційний документ [5].

При цьому варто зазначити, що джерела отримання анкетних даних і копій паспортів з ідентифікаційними номерами можуть бути найрізноманітніші, а саме: відділ кадрів юридичної особи, наймані працівники у фізичних осіб-підприємців, придбання в пунктах обміну валют (такий спосіб ми описували в попередній статті), викрадення, нотаріус, державний орган тощо.

У групі «працівник банку – позичальник» прикладом організації групи осіб саме під керівництвом працівника банку є вирок у справі від 30 травня 2014 р. № 699/351/14-к Корсунь-Шевченківського районного суду Черкаської області. Так, менеджер банку, зловживаючи своїм службовим становищем, діючи з корисливих мотивів, з метою незаконного збагачення, звернувся до громадянина з незаконною пропозицією – оформити кредит на ім'я останнього. При цьому працівник банку запевнив громадянина, що по цьому кредиту останній своє майно в заставу надавати не буде, а в заставу буде наданий належний працівникові банку автомобіль, право власності на який на час видання кредиту буде оформлено на громадянина. Обов'язки погашення кредиту працівник банку також візьме на себе. Гро-

мадянин, довіряючи вказаному банківському працівникові, надав згоду на оформлення такого кредиту.

Надалі працівник банку, діючи з вищевказаних мотивів, отримав від громадянина копію його паспорта, ідентифікаційного коду та копію посвідчення водія і сформував кредитну справу на ім'я громадянина.

Із наміром створити видимість достатніх підстав для видання кредиту працівник банку склав і долучив до матеріалів згаданої кредитної справи завідомо неправдиві документи: договір застави особистого майна, гарантійний лист і протокол засідання малого кредитного комітету, відповідно до яких громадянин надає в заставу по вищевказаному кредитному договору задній міст до автомобіля. Хоча насправді в громадянина на праві власності вищевказаного агрегату до автомобіля не було.

Продовжуючи свої протиправні дії, працівник банку, достовірно знаючи, що кошти, видані за вищевказаним кредитним договором, будуть використані не громадянином і банк буде позбавлений можливості в установленому порядку звернути стягнення на заставне майно, а також повернути кредит іншим передбаченим законом способом, подав сформовану ним кредитну справу на ім'я громадянина разом із вищевказаними підробленими ним офіційними документами на засідання кредитного комітету, переконавши його членів у можливості надання вищевказаній особі кредиту.

Після погодження кредитним комітетом видання кредиту працівник банку отримав на ім'я громадянина кошти в касі банку в сумі 10 000 доларів США. Отримані злочинним шляхом кошти працівник банку використав на власні потреби – розраховувався за придбаний автомобіль [5].

Щодо групи «працівник банку – працівник банку» можна як приклад навести епізод, описаний у вироку від 30 липня 2012 р. у справі № 1-6/11 Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області, за яким, діючи умисно та повторно, ОСОБА_7 та ОСОБА_12, будучи службовими особами, зловживаючи своїм службовим становищем з метою заволодіння чужим майном в особливо великих розмірах у складі злочинної організації, чітко усвідомлюючи, що ОСОБА_286 кредитних коштів не отримає, перевищуючи покладені на них службові повноваження, в порушення Положення «Про споживче кредитування», без проведення засідання кредитного комітету прийняли рішення про видання кредиту ОСОБА_286 у сумі 10 000 грн, про що внесено запис № 677 від 04 листопада 2005 р. в журнал «Реєстрації протоколів засідання кредитного комітету по споживчому кредитуванню» [1].

Указані вище дії кваліфікуються судами за ст. ст. 190, 191, 358, 366 Кримінального кодексу України. Згідно з аналізом кримінальних діянь і судової практики, із такою кваліфікацією автори погоджуються.

На етапі «перевірки кредитною установою поданих особою документів і надання попередніх висновків щодо повноти й дійсності поданих документів» банківськими працівниками можуть учинятися незаконні дії як одноосібно, так і групою та/або за сприяння інших осіб.

До «інших» осіб можна зарахувати посадових осіб Національного банку України та його територіальних підрозділів, посадових осіб Державної податкової служби України та її територіальних підрозділів, посадових осіб Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, експертів тощо. Їхня участь може бути виражена у вигляді прохання, пропозиції, погрози тощо. Проте таку участь зазначених осіб у суді практично довести важко.

Для визначення протиправних діянь, які можуть учинятися працівниками банків на вказаному етапі, потрібно більш детально окреслити процес роботи і взаємодії відділів кредитних установ та їхніх структурних підрозділів, а саме: як відбувається процес розгляду «кредитного проекту» з моменту отримання необхідного пакета документів до видання кредитних коштів. Така організація роботи застосовується при розгляді кредитних проектів на значні суми кредитних коштів (більше ніж 30–50 тис. грн). Однак варто зазначити, що описана надалі процедура є приблизною й у кожній конкретній кредитній установі може бути дещо іншою.

Отже, після отримання кредитним експертом від позичальника необхідних документів, останні передаються на розгляд до кредитного відділу, відділу кредитних ризиків, відділу служби безпеки, юридичного відділу тощо.

Кредитна заява разом із необхідними документами перевіряється працівником відповідного кредитного підрозділу, який здійснює її розгляд і має прийняти рішення про продовження розгляду «кредитного проекту» чи відмову у виданні кредиту.

Повноважний працівник відділу кредитних ризиків при розгляді кредитного проекту визначає фінансовий стан позичальника згідно з установленою методикою та платоспроможність позичальника з урахуванням його доходів, належного майна й витрат, необхідних на утримання майна та особистих потреб. Про отриманий результат відповідальний працівник формує попередній висновок.

Відділ служби безпеки, отримавши документи кредитного проекту, збирає, накопичує, аналізує з різних джерел інформацію щодо ідентифікації клієнта, його репутації, отримує підтвердження наявності майбутнього забезпечення, перевіряє своєчасність погашення отриманих раніше кредитів, а також обробляє іншу інформацію, яка має значення в прийнятті рішення щодо надання кредиту. Про отриманий результат відповідальний працівник формує попередній висновок. У випадку наявності значних негативних підстав служба безпеки готує негативний висновок щодо можливості надання кредиту клієнту.

Юридичним відділом надається висновок щодо повноти й правильності наданих для аналізу документів «на юридичну чистоту», а саме: про повноваження позичальника та поручителя (майнового поручителя) відповідно до поданих (для юридичних осіб – установчих) документів; про наявність необхідних ліцензій, дозволів та інших документів для проведення позичальником відповідної діяльності, на яку надається кредит; про відповідність законодавству України договорів, за які передбачається кредитування; про належність і відповідність майна, яке пропонується в заставу, позичальнику та майновому поручителю, юридичну можливість прийняття його в заставу; про юридичні ризики, що існують або можуть виникнути; рекомендації юридичного характеру щодо отримання додаткової інформації й документації тощо. За наявності застережень з боку юридичної служби висновок має містити можливі пропозиції щодо їхнього усунення.

Висновки вказаних відділів мають рекомендаційний характер для подальшого розгляду «кредитного проекту» на кредитному комітеті, який формується, як правило, із керівного складу кредитної установи. До його складу входять керівники тих підрозділів, які надавали попередні висновки щодо розгляду «кредитного проекту». На засіданні кредитного комітету його члени розглядають «кредитний проект» із урахуванням попередніх висновків відділів.

Отже, відповідальність за прийняття позитивного рішення на користь позичальника несе як відповідальний працівник під

час розгляду «кредитного проекту», так і член кредитного комітету, зокрема перший – у випадку надання завідомо неправомірного висновку щодо можливості видання кредиту, другий – за прийняття неправомірного рішення про видання кредиту. Відтак кожен із них несе персональну відповідальність.

Такі особи можуть діяти одноосібно або спільно групою за попередньою домовленістю. При цьому групи можуть бути різні.

Одноосібно банківський працівник може вчиняти такі дії у випадку видання бланкових споживчих кредитів, які не потребують обробки інформації про позичальника іншими відділами кредитної установи, чи без відома інших працівників, котрі беруть участь на цьому етапі «перевірки кредитною установою поданих особою документів і надання попередніх висновків щодо повноти й дійсності поданих документів».

Варто зауважити про мотив (корисливий) і мету (збагачення) таких дій (отримання неправомірної вигоди). Проте не можна виключати й можливість примусу (фізичного або психічного) відповідального банківського працівника до прийняття саме позитивного результату з боку того ж позичальника та/або третіх осіб.

Незаконність дій групи банківських працівників полягає в погодженні «кредитного проекту» за наявності суттєвих недоліків і значних порушень, які можуть у майбутньому завдати шкоди кредитній установі, унеможливають повернення кредиту, у тому числі за рахунок заставного майна тощо.

Групи осіб на етапі «перевірки кредитною установою поданих особою документів і надання попередніх висновків щодо повноти й дійсності поданих документів» можуть бути різними, а саме:

- повноважний представник відділу та його керівник (член кредитного комітету);
- повноважні працівники всіх відділів без відома керівників (членів кредитного комітету);
- повноважні працівники всіх відділів і їхні керівники (члени кредитного комітету), які надають вже безпосередню згоду на видання кредиту.

Група «повноважний представник відділу та його керівник (член кредитного комітету)» діє за попередньою домовленістю, яка полягає в тому, що, зокрема, повноважний представник відділу надає завідомо неправомірний висновок, а його керівник (член кредитного комітету) – згоду при прийнятті рішення на кредитному комітеті про видання кредиту. При цьому мотивом таких дій є матеріальне заохочення з боку позичальника.

Група «повноважні працівники всіх відділів без відома керівників (членів кредитного комітету)» може, домовившись між собою, за матеріальну винагороду (неправомірну вигоду) від позичальника надати завідомо неправомірні висновки щодо розгляду «кредитного проекту» стосовно можливості видання кредиту. Такі самі дії можуть учинятися за попереднього погодження й у групі «повноважних працівників усіх відділів і їхніх керівників (членів кредитного комітету), які надають уже безпосередню згоду на видання кредиту».

Так, ухвалою Ратнівського районного суду Волинської області від 22 травня 2013 р. у справі № 166/425/13-к установлено, що банківський працівник без виїзду на місце знаходження предмета застави – транспортних засобів, які передавалися директором підприємства в забезпечення виконання своїх зобов'язань, довіряючи останньому, на підставі поданих фіктивних документів, якими підтверджувалась наявність заставленого майна (копій технічних паспортів, висновків експерта оцінювача), спільно з членом цієї комісії – провідним еконо-

містом відділення – склали та подали на розгляд кредитного комітету банку акти огляду й перевірки майна, що пропонується в заставу. Цими актами засвідчено факт зберігання майна, яке нібито передається в заставу. Хоча насправді за вказаною адресою заставне майно було відсутнє й узагалі у фактичній власності юридичної особи не перебувало.

На підставі зазначеного акта огляду та перевірки заставленого майна як офіційного документа, який засвідчував наявність майна для забезпечення повернення кредиту, кредитним комітетом банку прийнято рішення про надання кредиту [7].

Указані вище дії кваліфіковано судом за ст. ст. 367 Кримінального кодексу України. Така кваліфікація, на нашу думку, є обґрунтованою.

Отже, на етапі «перевірки кредитною установою поданих особою документів і надання попередніх висновків щодо повноти й дійсності поданих документів» діяння, які вчиняються банківськими працівниками, мали б кваліфікуватися судами за ст. ст. 190, 191, 358, 366 Кримінального кодексу України.

На етапі «надання згоди уповноваженим органом кредитної установи про видання кредитних коштів» банківськими працівниками можуть учинятися незаконні дії як одноосібно, так і в групі осіб.

Рішення про надання згоди на видання кредиту оформляється протоколом засідання кредитної комісії, який за своєю сутністю є імперативним документом і в якому також зафіксовано додаткові умови для видання кредиту. Безпосереднє видання кредиту здійснюється шляхом оформлення розпорядження кредитним відділом банку своїй бухгалтерії про відкриття кредитного рахунка, на який спрямовуються кредитні кошти.

Водночас варто зазначити про персональну відповідальність кожного члена кредитного комітету при підписанні протоколу й те, що рішення кредитного комітету вважається прийнятним, якщо за нього проголосувала більшість присутніх на засіданні членів кредитного комітету.

Отже, банківські працівники, у тому числі члени кредитного комітету, можуть діяти незаконно як одноосібно, так і в групі осіб.

Одноосібність незаконних дій члена кредитного комітету може полягати, наприклад, у тому, що він достовірно знав про суттєві недоліки та значні порушення позичальником при поданні необхідних документів, але все ж дав згоду на видання кредитних коштів, підписавши протокол кредитного комітету без зауважень.

Групою осіб на цьому етапі є члени кредитного комітету, які за попередньою домовленістю й матеріальне заохочення (неправомірну вигоду), незважаючи на негативні висновки відділів, можуть прийняти рішення про видання кредиту, що може спричинити негативні наслідки для кредитної установи в майбутньому.

Банківським працівником одноосібно вчинення злочину на вказаному етапі може бути здійснено, наприклад, коли рішення кредитного комітету прийнято про видачу 100 000,00 грн, а видано 150 000,00 грн, що є перевищенням наданих службових повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми, згідно зі ст. 365-1 Кримінального кодексу України.

Як писали ми раніше, мотив таких дій є корисливе збагачення (неправомірна вигода), оскільки члени таких комітетів, користуючись своїм посадовим становищем, мають доступ до розпорядження кредитними ресурсами банків, відтак сама вигода є незаконною. Такі ситуації є завуальованими, тому до

порушення кримінальних справ щодо притягнення членів кредитних комітетів на практиці не доходить. Контроль за діяльністю кредитних комітетів здійснюють спостережні ради. Однак виявити такі злочинні дії з боку членів кредитних комітетів на практиці складно, оскільки потрібна заява про такі дії від позичальника, якому на стадії вирішення питання про видання кредиту це не цікаво, а після видання кредитних коштів і виникнення заборгованості по сплаті кредиту та процентів за користування ним позичальник зникає. Відтак при порушенні кримінальних справ правоохоронними органами на розгляд суду вони не передаються через недоведеність.

На етапі «укладення кредитного договору та видання коштів» банківськими працівниками можуть учинятися незаконні дії як одноосібно, так і за сприяння інших осіб.

Так, наприклад, отримавши позитивне рішення центрального офісу банку про видання кредитних коштів і підробивши кредитний договір, зокрема його, замість позичальника, підписала інша особа, згідно з умовами договору, з розрахункового рахунку банку перераховуються кошти на розрахунковий рахунок фізичної особи-підприємця.

Отже, достовірно знаючи, що кредитний договір підписаний не особою-позичальником, а іншою особою, банківський працівник видає кредитні кошти, перераховуючи на розрахунковий рахунок фізичної особи-підприємця, оскільки останнім простіше перевести в готівку перераховані кошти [5, с. 8].

Указані вище дії кваліфікуються судами за ст. ст. 190, 358 Кримінального кодексу України. На нашу думку, така кваліфікація судів є правомірною.

За своєю сутністю етап «укладення кредитного договору та видання коштів» подібний до етапу «звернення особи до кредитної установи із заявою та необхідними дозвільними документами», проте є різниця між ними, яка полягає в тому, чи був дотриманий процес проходження й розгляду документів усіма підрозділами кредитної установи.

На етапі «виведення заставного майна з-під обтяження кредитної установи» банківськими працівниками можуть учинятися незаконні дії, переважно за сприяння інших осіб.

Незаконні дії на цьому етапі вчиняються при вже сформованих стосунках між позичальником і банком із забезпеченням виконання зобов'язання у вигляді застави майна та іпотеки. Зокрема, при виникненні значної заборгованості в позичальника перед банком і бажанні звільнити майно, передане у вигляді забезпечення виконання зобов'язань з-під обтяження [9].

Злочинні схеми щодо виведення заставного майна з-під обтяження банків на стадії існування вже сформованих відносин між сторонами кредитного договору здійснюються все частіше. Такі операції здійснюються вже за участі третіх осіб, що супроводжується, як правило, підробкою документів, наприклад, підробка заяв про зняття обтяження з реєстру майна [10].

Частиною 2 ст. 577 Цивільного кодексу України передбачено, що застава нерухомого майна підлягає державній реєстрації у випадках і в порядку, установлених законом.

Наказом «Про визначення реєстраторів Державного реєстру обтяжень рухомого майна» від 07 липня 2006 р. № 57/5 установлено, що реєстраторами Державного реєстру обтяжень рухомого майна є державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України, державні нотаріальні контори та приватні нотаріуси.

Відповідно до вимог ст. 43 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», реєстрація обтяжень здійснюється на підставі заяви обтяжувача.

Заяви про виникнення, зміну, припинення обтяжень і звернення стягнення на предмет обтяження підписуються обтяжувачем. Якщо обтяжувачем є юридична особа, підпис уповноваженої нею особи скріплюється печаткою. Під час подання заяви обтяжувач показує паспорт чи інший документ, що посвідчує особу, а якщо уповноважена ним особа діє від імені обтяжувача фізичної чи юридичної особи, – відповідну довіреність.

Заява є єдиною підставою для внесення відомостей до Реєстру.

Відповідно до положень ст. 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень», обтяження – це заборона розпоряджатися та/або користуватися нерухомим майном, яка встановлена або законом, або актами уповноважених на це органів державної влади, їхніх посадових осіб або яка виникає на підставі договорів.

Обтяження речових прав на нерухоме майно можна розуміти як тимчасові або постійні додаткові обов'язки власника враховувати певні обставини при вчиненні правочинів з об'єктом нерухомого майна.

Ураховуючи такий механізм, особи діють із певною винахідливістю, а саме: подаючи заяви про зняття обтяжень майна, підробляють підписи уповноважених осіб на подання таких заяв ті печаток. При цьому необхідно зазначити, що такі дії вчиняють як працівники банків без відома реєстраторів, так і самі реєстратори за попередньою змовою з банківськими працівниками й позичальниками [11].

Висновки. Говорячи про захист банківської діяльності від протиправних посягань з боку банківських працівників, треба враховувати, що такі злочини можуть вчинятися на таких етапах, а саме:

1. Звернення особи до кредитної установи із заявою та необхідними дозвільними документами.
2. Перевірка кредитною установою поданих особою документів і надання попередніх висновків щодо повноти й дійсності поданих документів.
3. Надання згоди уповноваженим органом кредитної установи на видання кредитних коштів.
4. Укладення кредитного договору та видання коштів. Може вчинятися банківським працівником за сприяння третіх осіб.
5. Виведення заставного майна з-під обтяження кредитної установи.

Для запобігання таким злочинам, виявлення та під час розслідування таких злочинів необхідно відпрацьовувати всі версії.

Література:

1. Справа № 1-6/11. Вирок від 30 липня 2012 р. Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31182038>.
2. Справа № 695/2320/14-к. Вирок від 01 липня 2014 р. Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39535046>.
3. Справа № 0602/1-9/2011. Вирок від 11 лютого 2013 р. Апеляційного суду Житомирської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29260382>.
4. Справа № 1-22/2012. Вирок від 17 травня 2012 р. Охтирського міськрайонного суду Сумської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24068813>.
5. Справа № 699/351/14-к. Вирок від 30 травня 2014 р. Корсунь-Шевченківського районного суду Черкаської області // Єдиний держав-

- ний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38977134>.
6. Справа № 1-826/11. Вирок від 09 липня 2012 р. Луцького міськрайонного суду Волинської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/25486052>.
 7. Справа № 166/425/13-к. Ухвала від 22 травня 2013 р. Ратнівського районного суду Волинської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31324191>.
 8. Справа № 303/1513/14-к. Вирок від 01 липня 2014 р. Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39558432>.
 9. Справа № 4-1234/11 Галицького районного суду м. Львова // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15482341>.
 10. Справа № 5015/1742/11. Рішення від 20 травня 2013 р. Господарського суду Львівської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31377905>.
 11. Справа № 5015/4222/11. Ухвала від 05 жовтня 2010 р. Господарського суду Львівської області // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/18767502>.
 12. Про банки та банківську діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
 13. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>.
 14. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.
 15. Про організацію формування та обігу кредитних історій : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>.
 16. Про визначення реєстраторів Державного реєстру обтяжень рухомого майна : Наказ від 07 липня 2006 р. № 57/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0802-06>.
 17. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна : Постанова від 05 липня 2004 р. № 830 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/830-2004-п>.
 18. Старостенко О.В. Поняття та види злочинів у сфері кредитування / О.В. Старостенко // Митна справа. – 2013. – № 6 (2.1). – С. 100–107. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_6\(2.1\)_19.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_6(2.1)_19.pdf).

Старостенко А. В. Особенности совершения преступлений в сфере кредитования работниками банковских учреждений единолично и в составе преступной группы

Аннотация. В статье проведено комплексное исследование по определению видов преступлений в сфере кредитования, которые могут совершаться должностными лицами кредитных учреждений в сфере кредитования и при их соучастии. Выделены основные типы преступных групп с учетом их состава.

Ключевые слова: кредит, заемщик, кредитор, кредитные деньги, кредитный договор.

Starostenko O. Features crimes in lending bank employees individually and as part of a criminal group

Summary. A comprehensive study to determine the types of crimes in the area of credit that can be committed by officials of credit institutions in lending and their complicity. The main types of criminal groups due to their composition.

Key words: loan, the borrower, lender, lending money, loan agreement.